

Reactie op de brief van minister Plasterk van 20 november 2012 inzake gewogen stemmen in statencommissies, alsook een beknopte beschouwing over het vernietigingsrecht

1. De brief van de minister

De brief van minister Plasterk blijft bij het standpunt van zijn ambtsvoorgangers, te weten dat een systeem van gewogen stemmen zonder uitdrukkelijke wettelijke grondslag niet mogelijk is.

A. Het hoofdargument daarvoor luidt dat ieder lid een individueel mandaat heeft en dat het een door de wetgever verondersteld fundamenteel rechtsbeginsel is dat de stemmen van gelijke zwaarte zijn, behoudens door de wetgever vastgestelde uitzonderingen. 'Een andere opvatting zou leiden tot ondemocratische besluitvorming, doordat buiten de wetgever om de zwaarte van stemmen van politieke besluitvorming kan worden beïnvloed'.

B. De brief verwerpt de argumenten van mijn bij u bekend advies, op de grond dat de daarin gegeven voorbeelden niet te vergelijken zijn met een gewogen stemming in een statencommissie.

C. De brief bevat een geheel nieuw element: de minister vraagt zich af wat het belang is van formele stemmingen en een systeem van gewogen stemming, nu de statencommissies geen op rechtsgevolg gerichte besluiten kunnen nemen.

2. Mijn standpunt

A. Dat het zou gaan om een door de wetgever verondersteld rechtsbeginsel, vindt geen steun in de wetgeving, de jurisprudentie en de doctrine. Zou er van een dergelijk beginsel sprake zijn, dan zou de wetgever niet telkenmale hoeven te bepalen dat stemmen gelijkwaardig zijn. De wetgever doet dit echter wel blijkens de vele wettelijke bepalingen ter zake.

De minister moet zich vergissen, als hij meent dat er sprake zou zijn van ondemocratische besluitvorming als de wetgever niet tussenbeide zou moeten komen in geval van gewogen stemming. Besluitvorming door provinciale staten is democratisch, meer zelfs dan die door de centrale wetgever, nu bij de laatste ook een ambt waarvan de leden niet zijn gekozen meebeslist, te weten de regering.

B. In mijn eerder genoemd advies heb ik geen vergelijkingen gemaakt. De daar genoemde gevallen van gewogen stemmen dienden slechts om aan te tonen dat ons recht diverse gevallen van gewogen stemmen kent, zelfs zonder grondslag in de wet. De minister bestrijdt de juistheid ervan niet, maar poneert nu zelf dat de gevallen niet vergelijkbaar zijn. Daarbij geeft de minister de onjuiste voorstelling van zaken dat in het Brabantse stelsel een commissielid *namens* anderen zou stemmen. Dat is niet het geval. Een lid stemt geheel op eigen naam. Er is geen sprake van stemoverdracht, enige vorm van last of vertegenwoordiging. Een stem bezit enkel een bijzondere waarde, zoals het geval is bij verkiezingen voor de Eerste Kamer, bij samenwerkingsverbanden als die van de WGR en bij staking van stemmen. Hier gaat een vergelijking dus wel op.

C. Ook de minister is – terecht - van oordeel dat statencommissies onbevoegd zijn extern werkende besluiten te nemen. Nu dat zo is, vraagt hij zich af wat het belang is van formele stemmingen. Naar mijn oordeel begeeft de minister zich met deze vraag op het bevoegdheidsterrein van de staten. Deze kunnen op gronden van opportuniteit van oordeel

zijn dat er redenen zijn om met gewogen stemmen te werken, al was het maar voor de duidelijkheid van de besluitvorming.

Wellicht beoogt de minister echter met deze passage in zijn brief een opening te bieden. De passage is zo uit te leggen dat de minister een ‘gewogen peiling’ in een commissie wel geoorloofd acht. Hij bevindt zich dan in het gezelschap van Elzinga, die eveneens van – geoorloofde - peilingen spreekt. Ik zie overigens niet in waarom een peiling niet in de vorm van een stemming zou mogen geschieden.

C.Kortmann

Heilig Landstichting, 24 december 2012